

Osmá kapitola

1V 8,1-2

jak nás oslepují žádosti:

jako pára překáží jasu slunce

jako zrcadlo zahalené šátkem nezobrazuje dobře obličej

jako v bahnité vodě nevidíme svůj odraz

tak je i náš rozum zatemněn, vůle otupena, paměť narušena („zhrubne“) – když je rozum neuspořádaný, i paměť a vůle jsou zmatené a neuspořádané, odtud viz David: „má duše je velmi vyděšená“

1V 8,3

touha je sama o sobě slepá: když se jí rozum nechá vést, vede ji jako slepý:

jako motýl oslněný světlem se nechá spálit plamenem

jako ryba omámená světlem nevidí rybářovu lest

- tj. žádost po čemsi má svůj žár a „oslňuje“ rozum – pro její světlo nevidím jiné, nutí mě se u něho zastavit a nejtít za větším světlem „jasného poznání“

1V 8,4

proto ke sjednocení vůbec nestačí mimořádné skutky pokání a různá cvičení

- je nutno odepřít si (*negar*) své „choutky“, žádosti/*apetitos* – které jsou:
 - jako „očíms zákal“
 - jako „smítko oku“

1V 8,5-7

Bůh vidí naši slepotu – zlobí ho to a říká: dříve než mi skrze vaše choutky porozumíte, zahynete proto nás jí zbavuje a my přitom vnímáme jako Boží hněv, trest, napomenutí to, co je vlastně očistou!

Ani Šalamoun na tom nebyl lépe než my: i moudrý člověk, když podléhá svým choutkám, začíná stavět oltáře modlám a klanět se jim (u Šalamouna ze zalíbení, které nacházel v ženách ☺): „neodepřel srdci nic, co si žádalo“

My jsme mnohem hloupější než Šalamoun: považujeme zlo za dobro a naopak.

Devátá kapitola

jak nás choutky špiní:

jako smůla (když se „lepíme“ na lidi) ničí ryzost zlata či diamantu

jako špinavé bláto čistou vodu

jako krása člověka, která zhrubne a zničí se

jako pavučiny, jako hmyz, jako ošklivost mrtvolí naši krásu hyzdí žádosti

každé pění „zanechává brázdu“ a „usazeninu nečistoty“, těch je obvykle hodně: „různá havěť“. Tato různá havěť a nečistá zvířata pak naplňují chrám (Ez 8,10-16) – naše myšlenky a pojmy nám brání v přístupu k zdravému rozumu, naše vůle pláče po tom, k čemu lne (co jí předkládá rozum – trpí tím, že jí schází žádosti), naše paměť se obrací zády k Božímu chrámu jako starci z Ezechielova vidění.

Desátá kapitola

jak choutky „zvláčňují duši“ a oslabují ctnosti:

když jsme rozptýleni hloupostmi, nemáme sílu k dobrému, nemáme správný tah – srv. Gn 41,4, Rúben – zatímco sílu svých tuh máme zaměřit na Boha, jsme jako:

jako odnože, které odnímají stromu sílu k plodům

jako pijavice, které stále sají krev z žil

jako zmijí mláďata, která zabíjí svou matku, aby žila

- tady je i důvod, proč nás moc nezajímají ctnosti: protože nás „zatěžuje“ a ochromuje touha po tvorech

Jedenáctá kapitola

o tom, že přímo potřebné pozbýt choutek, abychom došli ke sjednocení

všecko to vypadá příliš tvrdě a nesnadně na to, aby se to dalo realizovat: ovšem ne všechny touhy škodí stejně, některé nepřekáží, když se za nimi nepustíme a ne všecko jde úplně umrtvit: může mít touhy a přitom mít od nich svobodu

Dvanáctá kapitola

Jaké žádosti:

a) žádosti, kde je smrtelný hřích: působí odvrácení od Boha, úplnou slepotu, trýzeň, nečistotu, ochablost...

b) žádosti, kde je všední hřích, nedokonalost

Podle toho jaká je to žádost, působí ochabnutí v určité oblasti, některé působí přímo, jiné v důsledcích.

Přímo působí:

lakota – přímo vede k soužení

domýšlivost – působí tmou a slepotu

obžerství – působí vlažnost v úsilí o ctnost

Třináctá kapitola

nadpis: co dělat, abychom vstoupili do této noci smyslů

1V 13,1: „*algunos avisos*“ – půjde o pár rad, jak do takové noci vstoupit.

a) co mohu udělat proto, abych do ní vstoupil (aktivně)

b) že někdy nedělám nic, „*sino Dios obra*“ v nás a my jen trpně snášíme. Jan slíbuj, že toto rozvede ve čtvrté knize Výstupu, v reály najdeme v 1N 1-14

objevuje se spojení „noc žádostí“ (*noche de apetitos*)

budou následovat rady, jak se cvičit v přemáhání žádostí:

1V 13,2: rady k přemáhání žádostí (*avisos de vencer los apetitos*)

- autor upozorňuje, že strohost a hutnost bude záměrná, neboť jde o účinnost
- čtenář podle něj nepotřebuje nic dalšího, v těchto radách najde vše podstatné

1V 13,3: první rada:

připodobňovat se Kristu ve všem:

- a) toužit ho následovat
- b) rozjímat o jeho života
- c) počínat si jako on

aby toto bylo možné:

1V 13,4: **zřící se všeho, co není k Boží cti a slávě** – čehokoliv, co se nabízí smyslům
+ **zůstat (ve smyslech) prázdný od zalíbení** (*gustos*)

a to *por amor de Jesucristo* – jako on nemít chuť než v tom, abych konal Boží vůli, ta má být pokrmem – nezasytit se něčím jiným, hlad po Boží vůli nás pohání dál... (možná interpretace: jako Ježíš dělat, co se líbí Bohu, právě to chtít, na to především zaměřit svoji pozornost, ne na „jiné“ věci)

hlavní kritérium volby: dívat se, poslouchat, mluvit... věci, o věcech **podle toho, nakolik mi napomáhají milovat Boha a co stvořil** (*las cosas que nos ayudan a amar más a Dios*)

co s „věcmi“, které nás odvádí od lásky pryč: slušně od nich odejít, nelze-li: zůstat, ale uchovat si vnitřní svobodu

toto zřeknutí se tendence zabývat se tím, co mě odvádí od lásky je tak těžké, že vnímáme jako temnotu, suchopár – přitom jde o dobu velkého pokroku

1V 13,5: je třeba počítat s:

čtyřmi přirozenými lidskými vášněmi (*pasiones*): radost, naděje, strach, bolest
aby nepřekážely, je třeba jejich souladu a zklidnění (*concordia + pacificación*)

- srv. jak dnes: duševní naladění, stavy související s emočním prožíváním (ale ne nutně emoce)
- s podivem, že tu o nich řeč v souvislosti se s mysl, tj. zasahují jak „smyslovou“, tak duchovní sféru
- co na ně pomáhá:

1V 13,6:

„ať se snaží vždy klonit“ – důležité, že takto formulováno: tj. „snaží se“ + „klonit“ – jde o postoj.

Lépe lze porozumět, když se pokusíme o určitou „pragmatickou četbu tohoto úryvku a vyseparujeme první část každého spojení -mohu si totiž v životě vybírat i opak toho, co doporučuje Jan od Kříže: mohu si vybírat to, co je snadné, chutné (co má „říz“), co je příjemné, pohodné, co mi přináší útěchu, co něco důležitého znamená, co je vznešené a všemi oceňované, můžu chtít hodně věcí a vůbec tíhnout ve vztazích, v práci atd. k tomu, co se mi zdá pro mě lepší/výhodnější. Otázka je, zda mě podobné životní nasměrování může opravdu naplnit. Jan tuto cestu „nedoporučuje“. On sám by ze zkušenosti doporučil, že na cestě může prospět opačná orientace.

V závěru najdeme jediný pozitivní výrok: přát si pro Krista vstoupit do úplné obnaženosti, prázdnoty a chudoby, a to ode všeho, co je na světě. Toto lze říct a přát si z velké lásky, kterou dobře znám – pak vím, že se taková cesta vyplatí.

1V 13,7: toto si máme přát z celého srdce a snažit se, aby to bylo přijato i vůlí:

takový život totiž pak přináší potěšení (*deleite*) a útěchu (*consuelo*)

Jan od Kříže dodává: když se to dělá dobře – tj. v rámci jakéhosi celkového životního pořádku + „s rozlišováním“ (= s rozumem) – tj. nejde o životní exces a extremismus tíhnoucí k sebezničení, ale toto vše má vést k pravému životu a k potěšení z něho.

1V 13,8: „takždy když toto děláme, stačí to k temné noci smyslu...“ – pochopitelně lze rozvést šireji, čili následují rady k cvičení se v umrtvování žádostivosti (*concupiscencia*) těla, očí, života (srov. 1J 3,16), z nich podle Jana vyplývají všechny ostatní žádosti.

1V 13,9: jak na to:

1. jednak tak, aby si mě druzí nevážili a pohrdali mnou (pomáhá na ž. těla)
2. mluvit o sobě tak, aby mnou druzí pohrdali (proti ž. očí)
3. uvažovat o sobě nížce (nepovažovat se za kdovíco, spíš naopak) a přát si, aby tak o mně uvažovali i druzí (proti sobě a pýše života)

1V 13,10: na závěr jsou připojeny verše z obrazu, který najdeme na počátku knihy Výstupu – tj. je tu explicitně vyjádřeno, že obrázek a text knihy k sobě úzce patří a že celá kniha = nauka, jak vystoupit na horu = na vrchol sjednocení

Zajímavé je, co Jan od Kříže dodává dál: že na obrázku píše o tom, co je „duchovní“ a „vnitřní“, zatímco na tomto místě v knize to adaptuje na věci smyslové – tj. dá se předpokládat ještě další smysl, který zmíněné verše mají.

1V 13,11:

aby tvoje **chut'** došla uspokojení – nevymezuj se tím, že nebudeš spokojený, dokud nechutnáš to či ono, nezakusíš to či ono a zaměříš svoji touhu na dosažení vychutnání určité konkrétní věci – tím směrem půjde tvá pozornost a vnitřní energie

abys opravdu **měl** všecko – nezaměřuj svoji pozornost a touhu na získání dílčí věci (ani v duchovní oblasti)

abys **byl** vším – neslaž se dosáhnout nějakého postavení, role atd.

abys **věděl** – neluplívej na poznání, které stejně zůstává částečné, neshromažďuj vědění, poznatky

je tu cosi, co

nezakouším – nevím – nemám – nejsem:

abys došel k tomu, co nezakoušíš: cestou je držet se nezakoušení, neusilovat o prožitky, přijmout to, že nezakouším

abys došel k tomu, co nevíš: cestou je nevědění, přijmout, že nevím

abys došel k tomu, co nemáš: cestou je nevlastnění, přijdou, že nemám, nesnažit se zaplnit chudobu čímsi

abys došel k tomu, co nejsi: cestou je přijetí nicotnosti vlastní existence

1V 13,12: jak nepřekážet tomu, abychom došli k plnosti („todo“)?

„jít dál“ ke všemu (k plnosti)

nezastavovat se u částečného (něčeho)

+ „musíš se popřít úplně ve všem“ (*has de negarte del toho en todo*)

= nechat bý /svoje lpění/ na všech jednotlivostech

nevypílácí se smlouvání o zdánlivé nezbytnosti toho, či onoho, ale brát vážně Boží primát neznamená znohodnotit, co on stvořil, nýbrž neklást to na jeho místo. Zbavit se obrazu Boha jako protivníka, který mi cosi bere – jediná možná perspektiva je perspektiva lásky: nechce nám dávat jen „drobky ze stolu“, ale dědictví, které nám patří jako Ježíšovým bratřím a synům v Synu.

Odtud i protipól lásky: strach, který pokrývá obraz Boha, brání nám vidět jeho jednání vůči nám jako lásku. Strach vede k tomu, že se chytáme čehokoliv (aspoň něčeho), ale „chceš-li ve všem něco mít, nemáš svůj pohled ryze v Bohu“.

1V 13,13: proto důležité připomenutí, že výsledkem mj.: **klid a odpočinek**
protože za ničím se nehoním, nic nepronásleduji
takže mě nic neunavuje a netíží
protože jsem ve svém středu = středu své pokory (= kým jsem)
zatímco touha ve smyslu honění se za čímsi nás vyčerpává...

Čtrnáctá kapitola

K tomu, abychom přemohli žádosti a zalíbení v tom, co není Bůh a v čem přirozeně tíhneme vidět své naplnění, potřebujeme

„otra inflamación mayor de otro amor mejor que es de su Esposo“

- tj. je tu zapotřebí nejen lásky, ale i touhy, principu, který nás bude popohánět kupředu a přitahovat. Dá nám síu, abychom se odlepili od toho, co se nám přirozeně zdá dobré a příjemné, i když nám to na cestě škodí.

Patnáctá kapitola

Tento základní odpor ze strany smyslů už musí být zdolán, aby se mohlo „vyjít“ ke sjednocení s Milým. Dokud trvá plný boj mezi orientací na smyslové pohodlí, o kterém byla řeč (volit si to, co je příjemné, lehké, útěšné, jednoznačně všemi ceněné, výhodnější...), touha po Bohu je zatím malá a my žijeme spíše oním zápasem než vyjitím k „pravé svobodě“ a radosti ze sjednocení.